

Majda Pur
Osnovna šola Polzela

Pouk, ki navduši

Pravljični adventni koledar

Projekt branja pravljic v oddelku podaljšanega bivanja prvega razreda

Povzetek: V oddelkih podaljšanega bivanja nadgrajujemo učne vsebine, s katerimi se otroci srečujejo med poukom. Da je utrjevanje uspešno, morajo biti dejavnosti organizirane na način, ki je otrokom zanimiv in drugačen kot pri pouku. Otroci se v PB namreč vključijo po končanem pouku, ko se delovna storilnost zniža. Če upoštevamo značilnosti otrok, delo diferenciramo in omogočimo med utrjevanjem ustvarjalen pristop, je uspeh zagotovljen. Opisani projekt je upošteval model učenja materinščine z vključevanjem opismenjevanja, jezikovnega in književnega področja. Med izvajanjem otroci dosegajo cilje za spodbujanje branja in pisanja, prav tako pa cilje, ki spodbujajo medsebojno strpnost in pomoč.

Gljučne besede: pravljice, branje, besedni zaklad, zbrano poslušanje, pravljčni adventni koledar, oddelk podaljšanega bivanja, bralna pismenost, ustvarjalnost, domišljija. **Fairy tale advent calendar. Reading fairy tales project in the first grade of the after school care class. Abstract:** In the after school care class students upgrade the contents they meet during their regular instruction. Students join the after school care class after they finish regular classes and consequently their motivation lowers. To guarantee success the activities should be interesting and should differ from what happens in the morning. On condition teachers take into account individual differences introduce differentiation and allow creativity, the work could be successful. The project which we describe took into account the mother tongue teaching model and early literacy in language and literature. The main objective is to encourage the development of writing and reading as well as the development of social empathy. **Key words:** fairy tales, reading, vocabulary richness, attentive listening, fairy-tale advent calendar, after school care class, reading literacy, creativity, imagination.

Uvod

Po izobrazbi sem vzgojiteljica predšolskih otrok. V letošnjem šolskem letu delam kot druga strokovna delavka v 1. razredu in nadaljujem v družbi z istimi otroki kot učiteljica v oddelku podaljšanega bivanja. V zadnjem času dela v podaljšanem bivanju opažam, da so otroci danes, žal, vedno manj vajeni poslušati pravljice, seveda z redkimi izjemami. Nekoč smo živeli za trenutek, ko se bo nekdo prelevil v pripovedovalca in se bodo odprla vrata v svet princev in samorogov. Pravljice smo poslušali v radijskih oddajah, pripovedovala sta nam jih mama in oče, stari starši, kasneje smo si jih pred spanjem pripovedovali med seboj. To je bil vedno velik užitek, brez pravljice nismo mogli zaspati. Danes je tega vse manj, otroci od ranega otroštva posedajo pred TV-zasloni in računalniki. Doma imajo zbirke risank na DVD-jih, knjig pa je vedno manj. Pred tremi leti sem bila prvič v svoji

pedagoški karieri v razredu z deklico (v družini so trije otroci), ki doma ni imela niti ene knjige!!! Vse to so razlogi, da se morajo nekateri otroci poslušanja pravljic največkrat šele naučiti. Začetno nestrpnost, klepetanje, prekinjanje branja z vpletanjem lastnih izkušenj sčasoma zamenja spoznanje, da poslušanje zgodbic prinaša sprostitve, ugodje in postopoma začnejo uživati. To je ena izmed poti, ki vodi k ljubezni do branja.

V šolskih učnih načrtih so pravljice dobro zastopane, otroci se z njimi redno srečujejo nekako do 3. razreda, kasneje pa le, če je njihova učiteljica ljubiteljica pravljic. Sicer se večinoma srečujejo le s pravljicami, ki so zajete v učnih načrtih ali s pravljicami, ki jih zanje pripravi knjižničarka. Občasno se zgodi, da nadomeščam v drugih razredih – vse do 9. razreda (npr. likovna umetnost). Ker verjamem, da je treba z otroki najprej navezati stik, to vedno storim prek pravljice. Otrokom za uvod začnem pripovedovati izbrano slovensko ljudsko pravljico, ne da bi jim v začetku povedala,

da gre za pravljico in ... čarovnija se zgodi. Ne glede na to, ali gre za prvošolce ali devetošolce, kmalu pritegnem njihovo pozornost, preko očesnega stika se povežemo, ko postane pravljica napeta, se njihova ramena napnejo in sprostijo, ko pride do razpleta. In vedno rečejo: še eno, TUDI ko ugotovijo, da so poslušali PRAVLJICO. To je zame dovolj velik dokaz, da pravljic ni nikoli preveč. Občasno me prevzame strah, da bodo pravljice, ogrožene s strani elektronskih medijev izginile, se pozabile, da otroci ne bodo več posegali po njih, jim prisluhnili ...

Si predstavljate, da bi nekega dne obujali spomine, rekoč: nekoč so bile ... pravljice! Ali da bo volk pojedel Rdečo kapico, kot je zapisala Lilijana Praprotnik-Zupančič v knjižici »Če ne bomo brali, bo volk pojedel Rdečo kapico!«

V letošnjem prvem razredu se otroci dnevno srečujejo s pravljico, a prepričana sem, da to ni dovolj. Zato jo vsakodnevno ponudim otrokom v času podaljšanega bivanja: pravljico kot posladek. Pravljico kar tako, brez obveznih odgovorov na vprašanja in preverjanja, koliko si je kdo zapomnil. Pravljico za sprostitev in užitek.

Njihov in moj.

Projekt PRAVLJIČNI ADVENTNI KOLEDAR je čas, ki si ga vzamemo za pravljico, je »kulturni dogodek«, kjer združujemo otrokovo potrebo po sprostitvi, druženju in domišljjski igri.

Čas trajanja projekta:

1.12.–24.12.

Kriteriji za izbiro besedil

- Prvi kriterij: primernost besedil za šest- in sedemletnike. Dovolj preprosta besedila, da jim bodo lahko sledili vsi otroci.
- Drugi kriterij: kakovost besedil.
- Tretji kriterij: dostopnost knjig. Izbrala sem take, ki jih zagotovo najdemo v eni izmed knjižnic (izposodila sem si jih v šolski knjižnici, Občinski splošni knjižnici Polzela in Medobčinski knjižnici Žalec – v vseh knjižnicah je članarina za otroke brezplačna).
- Četrty kriterij upošteva različna čutila (knjige, ki se lahko tipajo; knjige, ki vsebujejo recepte; knjige, kjer lahko prepevamo; knjige, ki vsebujejo navodila, po katerih lahko otroci kasneje ustvarjajo ...)
- Peti kriterij: knjige iz različnih slovenskih za-

ložb in ne le tiste, ki sicer prevladujejo pri izdaji knjig za otroke.

- Šesti kriterij: vse knjige imajo zimsko božično tematiko.

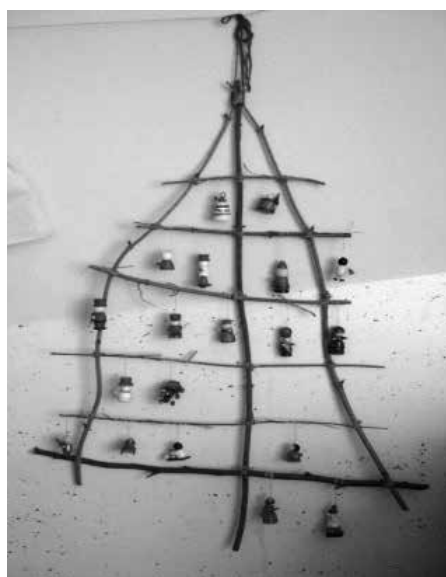
Cilji projekta:

- pridobivanje besednega zaklada,
- navajanje na zbrano poslušanje,
- vzbujanje ljubezni do pisane in govornje besede,
- razvijanje domišljije,
- razvijanje ustvarjalnosti,
- utrjevanje samozavesti ob spontanem pogovoru,
- utrjevanje učnih veščin, potrebnih za branje z razumevanjem,
- razumevanje in sproščanje ter oddih med delom kot nujni element zdravega načina življenja.

Začetne priprave:

- izdelali smo dober meter veliko smrečico iz vej,
- v OPB je deklica Julija prinesla lesene okraske; dogovorili smo se, da jih bomo obesili na našo smrečico z namenom, da si po prebrani pravljici vsak izmed otrok izbere obesek in ga odnese domov kot spomin na pravljico, ki jo je izbral.

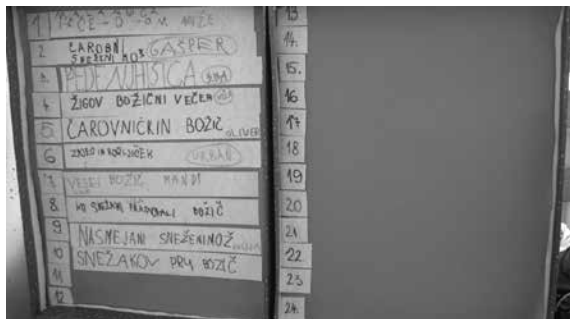
Slika 1

- izdelali smo adventni stenski koledar iz dveh večjih kartonskih škatel (v njih so bili Julijini okraski).

Slika 2

- izposodila sem si knjige, izdelali smo pravljlično vrečo (servietna tehnika) in pravljlično svetilko, ki smo jo poslikali z barvami za steklo in polepili z bleščicami.

Slika 3

- pripravili smo kartone za vpis naslovov knjig,
- pripravili smo kartone za vpis datumov,
- razstavili smo vse izposojene knjige in si jih ogledali, prebrali naslove,
- otroci so prepisali naslove knjig na kartone (če je bil naslov zapisan z malimi tiskanimi črkami smo naslove otrokom – če so želeli, spremenili v velike tiskane črke – otroci bralci in jaz), nato so kartone dali v čarobno vrečo,
- na manjše kartončke so zapisali števila od 1–24 in jih prilepili na pravljlični adventni koledar,
- izdelali smo napis za na vrata: TIHO, TUKAJ BEREMO iz z njim vsakodnevno opozorili naše obiskovalce na našo dejavnost.

Priprave na branje in sam potek branja:

- 3. 12. je prvi otrok iz čarobne vreče povlekel kartonček z naslovom pravljice (ker je bil 1.12. sobota, smo prvi dan prebrali kar tri knjige, kar se v nadaljevanju zgodi pred ali po vsakem vikendu).

Slika 4: Jaša drži pravljlično vrečo deklici, ki jo je izbral

- med razstavljenimi knjigami je poiskal tisto, ki ima enak naslov.

Slika 5: Ema išče pravo slikanico

- vsak otrok se je odločil, ali si bo knjigo izposodil za domov, v tem primeru se vpiše na karton z naslovom slikanice, ki ga nato prilepi v koledar pri posameznem datumu,
- otroci so se udobno namestili, da so lažje poslušali, pri tem so občasno uporabili brisače, ki so jih prinesli od doma za dnevno sproščanje, občasno pa je zadostovala že šolska blazina.

Slika 6: Pripravljani na pravljico

- ob prižgani svečki sem prebrala izbrano pravljico, otrok, ki jo je izbral, je sedel poleg mene in držal knjigo,
- otrok si je po končanem branju zaželel praznično željo in upihnil svečko,
- v nadaljevanju je izbral otroka, ki si je naslednji dan iz vreče izbral naslov pravljice,
- s smrečice si je izbral poljuben okrasek in ga doma obesil na posebno mesto
- otrok, ki je izbral knjigo, je povedal, kako se je počutil med branjem in vodil pogovor o prebranjem,
- otroci so pospravili slikanice, ki so še ostale na posebno polico, občasno so se z njimi igrali knjižnico.

Sklepne misli

Z rednim branjem pravljic v času po kosilu ustvarjam v oddelku nekakšen dnevni ritual – isti čas, približno ob isti uri in približno enako dolgo. Branje je postalo naša stalnica, ki ne predstavlja obveznosti, saj ga komaj čakamo, ga pričakujemo in se ga veselimo. Ugotavljam, da je to čas, ko se počutimo sproščeni, zadovoljni, se umirimo in dosežemo nekakšno ravnovesje.

S Pravljničnim adventnim koledarjem smo branju dodali še druge aktivnosti in postavili v ospredje otroka, ki je ta dan v središču pozornosti. Pravljici pa dodamo še en pomen – v predpraznični decembrski nakupovalni mrzlici je naša obdaritev: PRAVLJICA.

Pravljični adventni koledar sem v PB prvič vpeljala predlani. Ker so ga otroci tako dobro sprejeli, sem ga v naslednjem šolskem letu z nekaterimi spremembami ponovno predlagala otrokom v PB. Odziv je bil še boljši. Otroci so dnevno brez moje pomoči pripravili prostor, rekvizite, sčasoma so

začeli v šolo prinašati svečke, izvedli smo delavnico izdelave svečk (iz ostankov voska), da jih je lahko hkrati gorelo več. Otroci so nestrpno pričakovali, kdaj bodo prišli na vrsto, kdaj bodo oni tisti, ki bodo izbrali pravljico in nato še sošolca, ki bo na vrsti za njimi. Večina jih je izjavila, da je bil v decembru njihov najljubši dan tisti, ko so bili na pravljničnem stolu. Začeli so iskati podobnosti in razlike med slikanicam, primerjali ilustracije, velikost, debelino knjig, ugibali, katero knjigo bodo »izbrali« iz vreče ... Pet otrok je v času sprostitvene dejavnosti zbralo skupaj skupino otrok. Ustvarili so pravljični kotiček, v katerem so ob ilustracijah »brali« knjigo, ki so jo izbrali. Tudi povratne informacije staršev so bile zelo spodbudne. Večina otrok je doma izrazila željo, da na podoben način kot v šoli knjigo preberejo še s starši.

V obeh primerih izvajanja projekta so bili otroci prvošolci. Preko prepisovanja naslovov slikanic, kasnejšem prepoznavanju naslovov slikanic, iskanju enakih črk, besed so se otroci preko igre podajali v svet črk.

V okviru šolskega projekta OPOLNOMOČENJE UČENCEV Z IZBOLJŠANJEM BRALNE PISMENOSTI IN DOSTOPA DO ZNANJA sem na delavnici za učiteljice 1. VIO projekt predstavila sodelavkam. V OPB smo se v letošnjem šolskem letu odločile, da bomo Pravljični adventni koledar vpeljale v vse oddelke podaljšanega bivanja. Vsak oddelek ga bo zasnoval in izpeljal na svoj način – glede na starost in interese otrok, ki sestavljajo oddelek. Tako bomo projekt Pravljični adventni koledar še dopolnili in obogatili. Časa za nove ideje je dovolj, prav tako za tiste že vpeljane, da še dozori.

Za učitelja je pomembno, da pravljice vnaprej poznamo, ker le tako lahko spontano spreminjamo glasnost in ritem branja, uporabljamo različne glasove. Otroci namreč pravljico osebno doživijo. Če je pravilno izbrana, sproži val asociacij, spominov na podobne situacije, ki so jih sami doživeli in bi jih radi delili z drugimi.

Nekatere skrbi, da bodo otroci prek pravljic preveč živeli v svojem domišljijem svetu in bodo zato deležni premalo intelektualnih vsebin. Na to je najbolje odgovoril Einstein: »Če hočete, da bodo vaši otroci pametni, jim pripovedujte pravljice! Če hočete, da bi bili še bolj pametni, jim povejte še več pravljic.«

So otroci izbrano slikanico že slišali? Nič zato. Anja Štefan je na nekem seminarju povedala, da moramo pravljico slišati/pripovedovati vsaj 30-krat, preden jo resnično ponotranjimo. Tudi pesmi na radiu poslušamo večkrat, filme gledamo večkrat, zakaj ne bi večkrat slišali dobre zgodbe? Večkrat kot jo slišimo, bolj si jo zapomnimo in morda nam uspe, da za vedno postane »naša« – tako jo lahko širimo naprej.

Otroci imajo dandanes ob vstopu v šolo precej dobro razvite intelektualne sposobnosti. Mnogi znajo že pisati, nekaj malega računati, naštetih vsaj pet vrst dinosavrov (kar smo opazili v šolskem projektne tednu Pika dinosavra) ipd. Precejšen primanjkljaj pa večina otrok kaže na socialnem področju. Tudi tukaj nam je lahko prav izbrana pravljica v veliko pomoč. Pravljica v podaljšanem bivanju je čas, ko otrok lahko izrazi svoje mnenje brez strahu, da bo povedal kaj narobe in bo zato

slabo ocenjen. Redki so petletniki, ki si ne bi želeli stopiti v šolo in prav tako so redki dvanajstletniki, ki bi vsako jutro komaj čakali, da se odpravijo v šolo.

Zato: pripovedujmo, berimo otrokom, kadarkoli si tega zaželimo mi ali otrok, podarimo si »muco časa«, kot pravi Brina Štampe Žmavc v Mucu Mehkošapku. Čas je namreč tisto največ, kar si lahko v današnjem hitrem, stresov polnem življenju podarimo. ■

Viri:

1. Praprotnik-Zupančič, L. (2007). Če ne bomo brali, bo volk pojedel Rdečo kapico! : otroške knjige skozi čas in zgodovina Bralne značke. Celje, Muzej novejšje zgodovine.
2. <http://www.pozitivke.net/article.php/Otroci-Pravljica-Pamet>. Dostopano 3.2.2013.
3. Štefan, A. (2010). Strokovno srečanje Čudežni mlinček. Ljubljana, organizator Mladinska knjiga založba.
4. Štampe Žmavc, B. (1998). Muc Mehkošapek. Ljubljana, EPTA Založba najlepših slikanic.

